

KAN HET OOK ANDERS?

Een idee van Heemschut Zeeland, in beeld gebracht door ir. Van Ouwerkerk

Ir. D. W. van Ouwerkerk maakt deel uit van de Provinciale Commissie Zeeland van de Bond Heemschut. Hij is adviseur van het Dagelijks Bestuur van de commissie voor bouwkundige aangelegenheden (als zodanig volgde hij Ter Kuile op). In die hoedanigheid heeft hij, toen het duidelijk was dat men moeite had met de plannen van Dam, willen nagaan of een alternatieve oplossing denkbaar was, die althans aan een aantal van de voornaamste bezwaren tegemoet zou komen. Het resultaat van zijn nadenken is door hem ook voor wat een ander betreft vastgelegd in bijgaand discussiestuk, dat hij voor de vergadering van de Bond van Nederlandse Architecten, kring Zeeland op 25 maart schreef. Dit interessante betoog laten wij nu eerst volgen.

Discussiebijdrage Van Ouwerkerk

Wil van enige *continuïteit* in de stedelijke bebouwing sprake zijn dan dient er in ieder geval in ritmering, maat en schaal maar ook in *typologisch* opzicht sprake te zijn van verwantschap. In deze zin is één van de voorbeelden die de architecten Jobse en Westenburger aanhaalden, in een namens de b.n.a. in de provinciale zeeuwse courant geschreven pleidooi voor eigentijdse bouwkunst in relatie met monumenten, nl. de aanbouw aan de Laurenskerk te Rotterdam interessant: hier wordt een duidelijke massatoevoeging gedaan, zeer sterk ondergeschikt aan de hoofdmassa en in harmonie met de ritmering van de gotische gevel en in typologisch opzicht gevormd als kubusachtige zij-absiden, zoals deze in de geschiedenis eveneens ontwikkeld werden. Dan wordt de discussie over mooi of lelijk irrelevant.

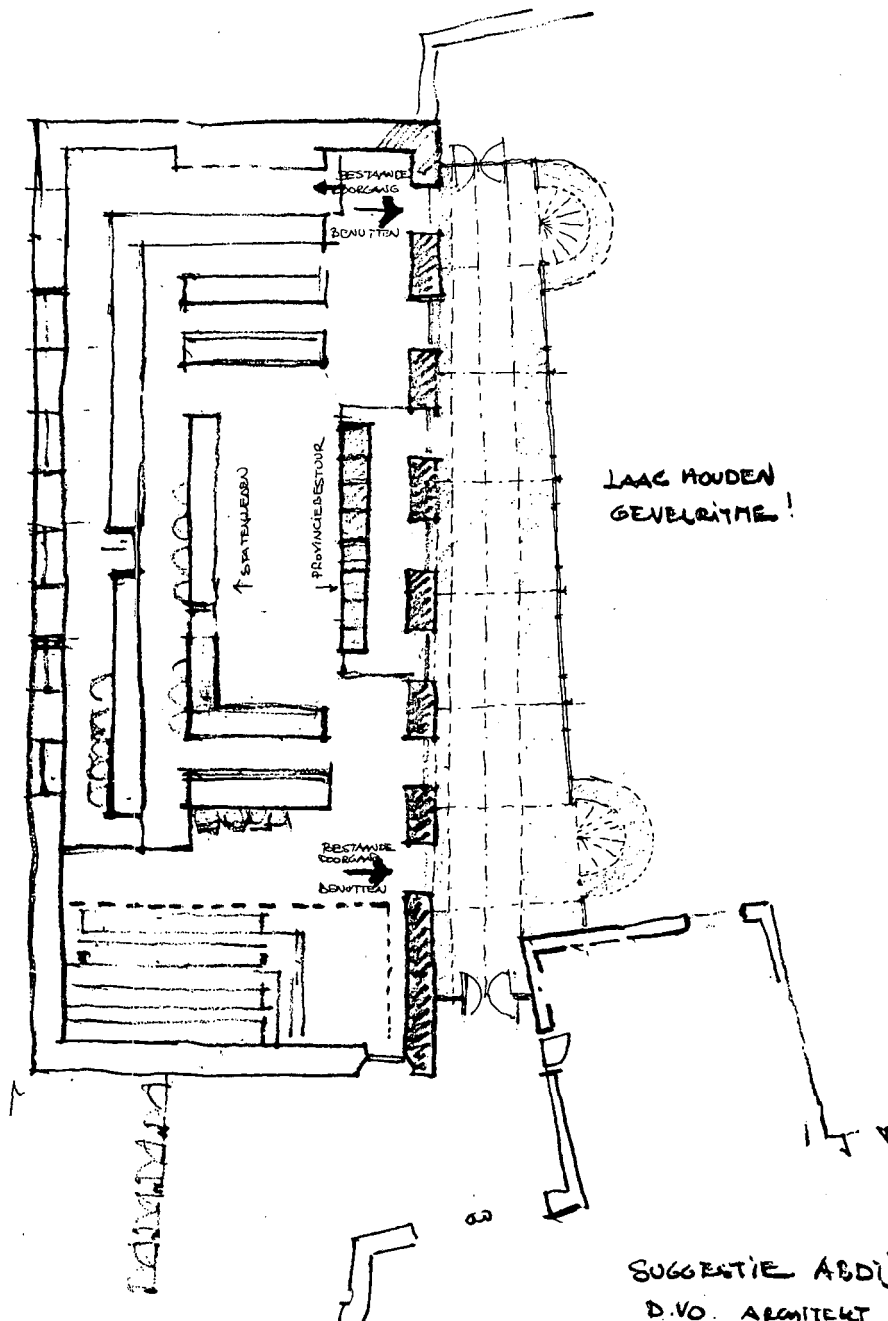
In het geval van de *abdij* ligt het m.i. *anders*: Het nieuwe negeert het bestaande; er wordt een ongelijke strijd aangegaan die m.i. in dit geval bij voorbaat verloren is.

Nu kan het zijn dat respect voor het bestaande ontbreekt omdat je domweg niet van piramides houdt zoals Dam ergens zegt, of omdat je de continuïteit van de ontwikkeling verstoord acht door oorlogsgeweld en de naoorlogse opvattingen over restauratie. In dat geval is de eenheid beter gediend met de toevoeging van een goed functionerende hedendaagse zaal welke in typologisch opzicht verwant is met het bestaande en, zo mogelijk, een versterking van de architectonische belevingswaarde van het geheel inhoudt. M.a.w.: de 'bingozaal' wordt vervangen door een goed functionerende statenzaal, waarbij compromissen onnodig zijn. De hier gekozen oplossing houdt vanzelfsprekend vele compromissen in en in dit geval m.i. ook terecht.

Letterlijk klem

Door de amfiteatersgewijze vaste opbouw van de zitplaatsen kom je visueel, maar ook letterlijk klem te zitten en bereikt men ook in het functioneren een matig compromis. Ik denk dat je dan niet anders kunt dan inderdaad nog veel verder te gaan in het compromis. Dit leidt er dan toe dat men kiest voor een *bouwkundige oplossing die in wezen 'oplost'* en geheel op zichzelf beschouwd niets meer voorstelt, maar als totaliteit veel *meer*.

Dit bedoel ik wanneer ik spreek van een 'bescheiden' opstelling t.a.v. aan monumenten toegevoegde architectuur. Een schitterend voorbeeld hiervan is de oplossing die Rossi biedt voor de verbouwing van het Paganini-Theater en de inrichting van de Piazza della Pilotta te Parma met zeer eenvoudige middelen. Hij zegt hier in

Alternatieve schets Heemschut voor Statenzaal

de toelichting op het ingezonden ontwerp: de Pilotta met zijn binnenhoven, regelmatig gevels en met het mooiste Italiaanse theater, dat ergens in het gebouw weggestopt ligt, blijft in mijn ontwerp onveranderd en even onveranderlijk. Deze bescheiden opstelling van de toegevoegde bouwmasa kan dan een verrijking van het geheel zijn.

Contrastwerking is uitstekend, maar wel met referenties naar de vorm: zoals bv. in de barok: *concaaf/convex*.

In het bekende *palazetto* te Rome van Nervi, dat een schitterende konstruktie is, gaat tot je grote teleurstelling de ruimtelijke werking teloor door de ovale vorm van de 'arena' van zitplaatsen in de zuivere cirkelvorm van het gebouw. De ovaal zit hier klem in de cirkel. De gebogen lijnen, *schijnbaar* achteloos slingerend tussen de 'pilotis' van de onderbouw in enkele vroege villa's van le Corbusier verhogen de spanning tussen onderbouw en de 'doosvormige' bovenbouw maar negeren de ritmering nergens, en zijn een versterking van het totaal.

Hetzelfde geldt m.i. voor de inderdaad organisatorisch noodzakelijke toevoegingen aan de abdij, indien men voor handhaving van de huidige statenzaal kiest. Dams antwoord op dit organisatorische probleem doet m.i. geen recht aan de ruimte van de zaal noch aan de opbouw van de gevelwand; zij vestert deze niet, noch door contrast noch door harmonie met het bestaande.

Van een, in typologisch opzicht, formen van een 'zijbeuk' is hier, dacht ik, geen sprake. Ook de horizontaliteit van deze aanbouw verzwakt m.i. de verticaliteit van de gotische gevelritmering. De torentjes zijn in dezelfde zin m.i. geen torens, die in de typologie van de abdijtorens thuishoren. De noodzakelijke doorbraken in de gevel ter verhoging van de belevingswaarde (vanuit de zaal gezien) van de, in het voorstel, bijna 'barok aangeklede' tuin worden eigenlijk voor dit doel overbodig omdat door de opgebouwde bank-opstelling in de zaal elke visuele binding ongedaan wordt gemaakt. Ik ben het met collega's Jobse en Westenburger, dat toevoegingen aan monumenten bij voorkeur met eigentijdse architektonische middelen zou moeten gebeuren in principe in grote lijnen, en in algemene zin, eens maar *niet* toegespitst op de t.a.v. de abdij gekozen oplossing.

Technisch Adviseur Zeeland van Bond Heemschut,
ir. D. W. van Ouwkerk, architect BNA

Schets van een alternatief

En dan nu het alternatieve idee van de Provinciale Commissie, getekend door haar technisch adviseur ir. D.W. van Ouwkerk. Een alternatief voor het geval, dit het provinciebestuur geen alternatieve mogelijkheden voor de ruimteproblemen heeft en dus prioriteit blijft geven aan de gekozen ruimtelijke oplossing. Hieronder de toelichting bij het alternatief van Van Ouwkerk zelf.

- 1) Spiegel de inrichting van de statenzaal t.o.v. de lengteas en dus t.o.v. de huidi-

ge en voorgestelde richting van de zitplaatsen.

m.a.w.: Plaats het provinciebestuur onder de 5 hoge ramen aan de zijde van de voorgestelde uitbreiding en plaats daaromheen in U-vorm de rijen zitplaatsen voor de statenleden. Eventueel amfitheatergewijs maar wel *orthogonaal*.

- 2) De extra ruimte die voor circulatie nodig is *moet* dan inderdaad aangebouwd worden maar kan dan bereikt worden via de reeds aanwezige 2 uitgangen, zonder dat doorbreking van deze wand nodig is.

Op deze wijze wordt een technisch veel minder gecompliceerde oplossing gegeven zonder de zaal ruimtelijk geweld aan te doen.

De twee bestaande openingen zijn voor

circulatie ruim voldoende (het dubbele van de huidige) en m.i. 'strategischer' geplaatst dan de voorgestelde.

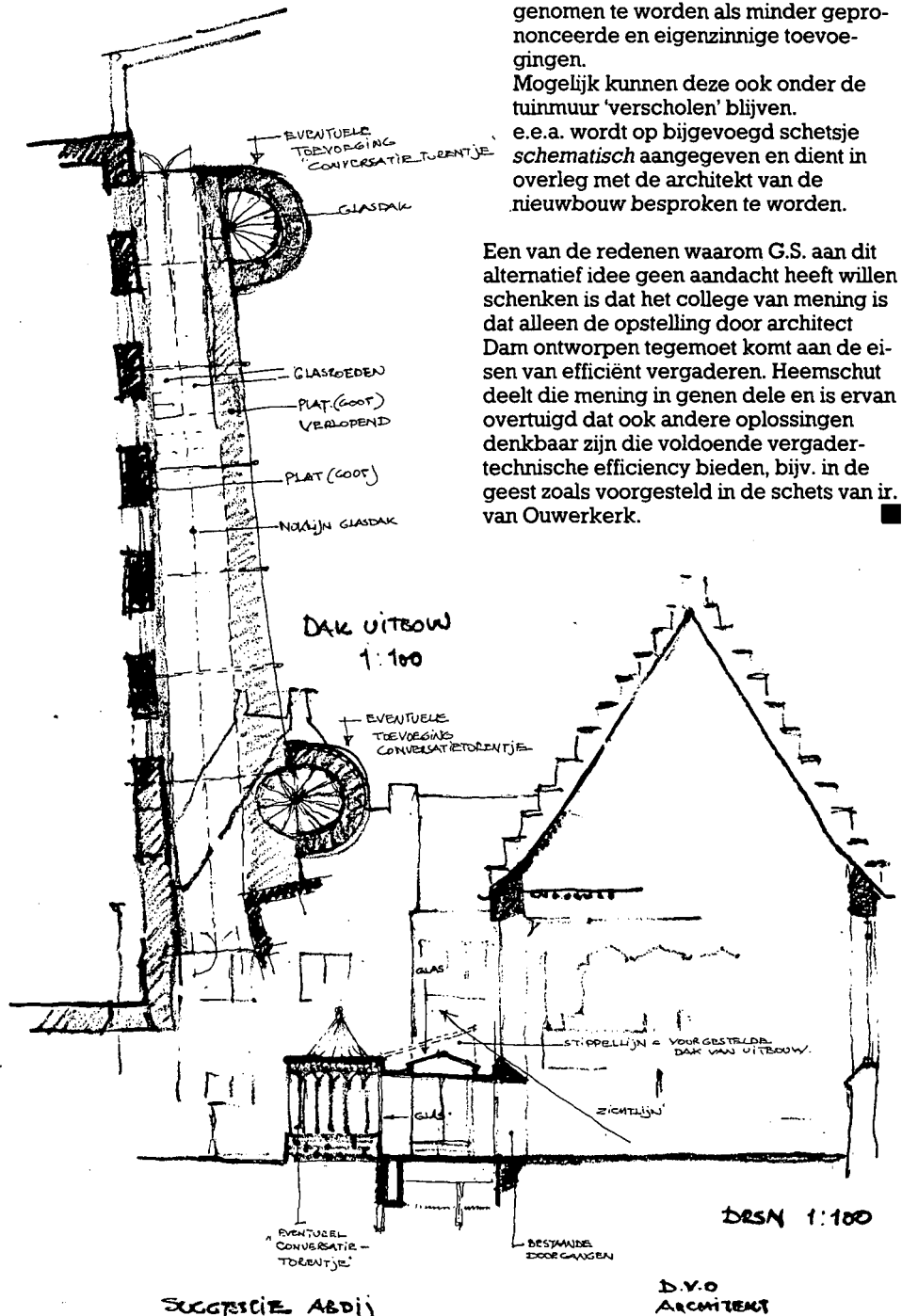
Tevens laten de voorgestelde doorbraken door de vorm van de banken slechts een doorloop van 60 cm breed, dus ruim onvoldoende.

- 3) Maak de glazen aanbouw *ondergeschikter* aan de bestaande architektuur door een eenvoudige bekapping welke onder de bestaande hoge raampartij blijft. In het voorgestelde plan is het dak van de aanbouw van binnenuit door de ramen op storende wijze zichtbaar. Neemt bovendien onnodig licht weg. Misschien is het mogelijk om het ritme van de gevelindeling in harmonie te brengen met de bestaande tuingeveldwand.

- 4) De twee 'Conversatietorentjes' dienen m.i. in het lage dak van de uitbouw opgenomen te worden als minder geproportioneerde en eigenzinnige toevoegingen.

Mogelijk kunnen deze ook onder de tuinmuur 'verscholen' blijven. e.e.a. wordt op bijgevoegd schetsje *schematisch* aangegeven en dient in overleg met de architect van de nieuwbouw besproken te worden.

Een van de redenen waarom G.S. aan dit alternatief idee geen aandacht heeft willen schenken is dat het college van mening is dat alleen de opstelling door architect Dam ontworpen tegemoet komt aan de eisen van efficiënt vergaderen. Heemschut deelt die mening in geen dele en is ervan overtuigd dat ook andere oplossingen denkbaar zijn die voldoende vergader-technische efficiency bieden, bijv. in de geest zoals voorgesteld in de schets van ir. van Ouwkerk.

Alternatieve schets Heemschut voor de nieuwe omloop